

V ý p i s

ze zápisu ze zasedání vědecké rady Fakulty informatiky a statistiky VŠE v Praze,
konané dne 28. 11. 2024

Přítomni: dle prezenční listiny

Program: ad 2) Habilitační řízení PhDr. Kláry Kalíškové, M.A., Ph.D., docentkou pro obor
Statistika

Děkan Fakulty informatiky a statistiky prof. Ing. Jakub Fischer, Ph.D. seznámil členy vědecké rady se složením habilitační komise, která posuzovala materiály k habilitačnímu řízení PhDr. Kláry Kalíškové, M.A., Ph.D. Předsedou komise byl jmenován prof. RNDr. Ing. Michal Černý, Ph.D. Členy komise byli prof. PhDr. Tomáš Havránek, Ph.D., prof. RNDr. Filip Matějka, Ph.D., doc. Ing. Tomáš Formánek, Ph.D. a doc. RNDr. Martin Branda, Ph.D.

Poté děkan předal slovo prof. Černému, který představil habilitantku a přednesl výtah ze zprávy habilitační komise. **PhDr. Klára Kalíšková, M.A., Ph.D.**

Kritéria jsou splněna s velkou rezervou jak v oblasti vědecké, tak v oblasti pedagogické. Dr. Kalíšková publikovala 12 IF článků (z toho tři ve špičkových časopisech) a pracovala v řadě grantů GAČR i TAČR; nedávno získala grant GAČR Lead Agency jako hlavní řešitelka. Přednesla také 12 zvaných přednášek na mezinárodních fórech. Z údajů o výuce je patrné, že habilitantka dříve působila na CERGE (kde stále působí jako vědecká pracovnice) a na Národohospodářské fakultě VŠE, odkud přešla na pozici odborné asistentky KEST FIS VŠE v roce 2022. Prof. Černý doplnil informace o plánovaném zapojení dr. Kalíškové do nově připravovaných studijních programů na FIS a shrnul údaje o jejím dřívějším pedagogickém působení na NF VŠE. Doplnil také informaci o habilitačním řízení, které proběhlo na NF a kde byla kandidátka odmítnuta.

Dále prof. Černý představil habilitační práci – komentovaný soubor článků *Distributional and Labor Supply Effects of Tax Benefit Policies* a autory oponentních posudků, prof. Katharinu Wrohlich (Humboldtova univerzita v Berlíně a DIW Berlín), doc. Miloše Kopu (vedoucího Katedry pravděpodobnosti a matematické statistiky MFF UK a člena Vědecké rady FIS VŠE) a prof. Ritu Ginju (Bergen University, Norsko). Všechny tři posudky jsou kladné. Prof. Černý uvedl, že komise zhodnotila práci uchazečky a v tajném hlasování se jednomyslně usnesla (všemi pěti kladnými hlasy), že jmenování dr. Kalíškové docentkou podporuje.

Své doporučující stanovisko připojil také člen komise prof. Matějka – uvedl, že práci dr. Kalíškové sleduje dlouhodobě, že si její práce váží a že považuje původní záporné stanovisko Vědecké rady Národohospodářské fakulty za absurdní. Navíc ocenil přesah práce dr. Kalíškové do veřejné diskuse.

Dr. Kalíšková přednesla habilitační přednášku s názvem *Vliv rodičovství na zaměstnanost a mzdy*. Přednášku motivovala prací C. Goldin, jež získala Nobelovu cenu za ekonomii v roce 2023. Habilitantka představila tři metodologické přístupy, jak lze do statistických modelů zahrnout kontrafaktuální informaci – například výši ušlé mzdy, rozhodne-li se člověk nepracovat. Dvě z metod se užívají jen v omezeném počtu empirických studií, neboť mají vysoké nároky na data; je třeba konstruovat panely z více datových registrů na úrovni konkrétního člověka, což je kvůli anonymizaci obtížné. Třetí metoda, založená na Deatonově práci z *Journal of Econometrics* (1985), tento problém řeší odlišným způsobem a umožňuje analýzu takřka v globálním měřítku. Habilitantka komentovala výsledky pro vybrané

země (Česká republika, Dánsko) a zasadila je do celosvětového kontextu. Uvedla rovněž otevřené otázky, na které se zaměří ve svém dalším výzkumu.

V následné diskusi vystoupili:

- *Prof. Plevný: Byl prezentovaný graf mezd převeden na tzv. full-time equivalents? Mohou mít menší počty hodin souvislost se zkrácenými úvazky, které jsou méně honorované?* Studie obsahuje jak pokles výdělků z titulu hodin, tak i z titulu hodinové mzdy – pokles je v obou parametrech sledovaného efektu. Vliv zkrácených úvazků je v literatuře též sledován, s většinovým poklesem hodinové mzdy.
- *Prof. Dolog: Jaké proměnné by bylo možné do modelu přidat? Jak by srovnání dopadlo například vůči severským státům? Jde zejména o vliv státních zásahů a regulací na zaměstnanost (vliv právního rámce) a délky rodičovské dovolené, případně další aspekty právního rámce.* Mapa vychází z popisné studie – některé odpovědi jsou přímo z kartogramu patrné. Nastavením rodinných politik a vlivu právního rámce se zabývají jiné typy studií, které zaměřují právě na vliv institucionálních faktorů na zaměstnanost žen po mateřské.
- *Prof. Pitner: Jakou roli hrají exogenní faktory – existují například studie, které by rozlišovaly dopad z hlediska sektorů (NACE)?* Ano, a je jich v literatuře dlouhá řada. Zajímavý problém zde nastává, když žena z důvodu rodičovství přechází z jednoho zaměstnání do jiného – jde typicky o přechod mezi sektory (státní, soukromý), o možnost práce z domova apod.
- *Prof. Cipra: První dotaz se týká dvoustupňové metody nejmenších čtverců – je termín 2SLS použit v přednášce korektně z hlediska matematické statistiky (tak, aby platila věta o konsistenci instrumentální regrese), nebo se tím rozumí prostý dvoukolový OLS odhad? Druhá otázka: Jaký je gender gap v ČR za rok 2023 a jaká je jeho dynamika?* Metoda 2SLS je použita přesně v tom smyslu, který uvádí prof. Cipra; jinak by regrese nebyla validní kvůli problému s endogenitou. Gender pay gap je v ČR zkoumán v rámci projektu „22 % rovnosti“. U mezd je potřeba pracovat i s pracovní selekcí (dobrovolné rozhodnutí pracovat, či nepracovat). Skutečně přesné odhady nejsou zřejmě k dispozici, gap je okolo 20 procent. Jeho výše je dána řadou faktorů a pracuje se na jeho dekompozici – například odchod nízkopříjmových pracovníků z trhu práce jej může opticky zvyšovat.
- *Prof. Doucek poznamenal, že ve vlastní analýze studoval pay gap a dle jeho zjištění spíše v čase roste.*
- *Ing. Svoboda: užívá se korektně terminologie mzda – příjem – výdělek? Jak se prezentovaný výzkum odráží v rámci politické diskuse? Je délka mateřské dovolené v ČR společností vnímána pozitivně?* Mzda se rozumí hodinová, pracovní příjem se rozumí celkový (roční) – zde vstupují do hry i otázky odpracovaných hodin, závislosti hodinové sazby na počtu hodin a podobné faktory, které studie zohledňuje. K politickým implikacím se kandidátka nerada vyjadřuje – její vědecká analýza se zaměřuje primárně na popis faktů a studium závislostí mezi ekonomickými a demografickými veličinami, není cílem činit normativní závěry. Existují studie, které ukazují, že velmi dlouhé rodičovské dovolené (podle literatury) mohou mít některé negativní efekty jak pro rodiče (z hlediska uplatnění na pracovním trhu), tak pro děti (zde se jedná primárně o výzkum v psychologii).
- *Prof. Čadil: Zmínil, že pay gap má řadu statistických specifíků – záleží například na tom, zda se studuje průměr či medián mezd. V ČR je dále stále nízký podíl žen ve vysoce placených profesích; ovšem v rámci platové třídy nejsou rozdíly vysoké. Prof. Čadil se také vyjádřil k předešlému habilitačnímu řízení dr. Kalíškové na Národohospodářské fakultě, kde působil jako předseda habilitační komise, a doplnil svůj postoj k průběhu*

tehdejšího řízení – souhlasí s prof. Černým, že práce dr. Kalíškové je kvalitní a její jmenování podporuje.

Následovala obhajoba habilitační práce, kde dr. Kalíšková představila svůj komentovaný soubor článků *Distributional and Labor Supply Effects of Tax Benefit Policies*. Rozlišila zde etapy svého výzkumu a za reprezentanty vybrala dvě témata – vliv daní a dávek na pracovní motivace a vliv daní a dávek na zaměstnanost. Zmínila také otázku statistického měření nezamýšlených efektů státních politik.

Její statistická analýza pracovní motivace je založena na konceptu tzv. participační daňové sazby. Ukazuje se, že tato daňová sazba je překvapivě vysoká pro nízkopříjmové skupiny. Kandidátka představila svůj mikrosimulační model TAXBEN, který umožňuje predikovat, jak se změna rozhodnutí pracovat/nepracovat projeví právě na takto měřeném zdanění. V oblasti měření empirického dopadu zdanění na zaměstnanost představila dr. Kalíšková svůj vícerovnicový model, kde problém endogenity míry zdanění řeší originálním způsobem – navrhla pro tuto situaci tzv. metodu simulované instrumentální proměnné a ukázala, že nově zkonstruovaný instrument je pro odhad modelu validní a silný. Na základě popsané metodologie představila základní empirické výsledky a uvedla další možné směry výzkumu.

Děkan prof. Fischer poté předal slovo oponentovi doc. Kopovi. Doc. Kopa shrnul svůj posudek – z předložených článků je patný odborný růst uchazečky za posledních přibližně deset let; ukazuje se, že dosáhla úrovně seniorního výzkumníka, který publikuje své výsledky ve špičkových časopisech oboru. Dle jeho názoru není pochyb, že má patřičnou kvalifikaci na docentskou pozici; má totiž samostatný výzkumný program, publikace na vysoké úrovni a ve svém oboru vede studenty. Doc. Kopa zmínil rovněž řadu technických problémů, se kterými se uchazečka při empirické práci musí vypořádat (kromě již diskutované endogenity také jev zvaný errors-in-variables, modelování kontrafaktuálních dat a tak podobně).

Posudky prof. Wrohlich a prof. Ginji komentoval předseda komise prof. Černý. Oba posudky se vyjadřují např. k modelu TAXBEN, k modelu EUROMOD, k publikovaným článkům v časopisech *Empirical Economics* a *Labour Economics*. Oba posudky konstatují, že habilitační práce dr. Kalíškové prokazuje samostatný výzkum na vysoké úrovni. Oba posudky doporučují jmenování dr. Kalíškové docentkou.

Následovala diskuse.

- *Prof. Cipra položil otázku, zdali výzkum závislosti užívá metodologii tzv. Grangerovy kauzality.*
Jeden směr kauzality zde není možný z povahy studovaného problému. Na druhou stranu by to bylo obecně možné, ovšem na jinak strukturovaném souboru dat. V této konkrétní studii je instrument pouze jeden. Z konstrukce instrumentu navíc vyplývá odbourání rozdílů v individuálních charakteristikách.
- *Prof. Plevný: Závislost BTR indexu: je průběh lineární či nelineární v celém oboru hodnot proměnných? Výsledky v prezentaci se týkají celku, ve článku je analýza provedena stratifikovaně, včetně popisu nelinearity v závislosti.*

Po ukončení této části proběhla neveřejná diskuse.

Poté vyzval děkan fakulty v neveřejné části zasedání členy vědecké rady k tajnému elektronickému hlasování, jehož výsledek je následující:

- počet členů vědecké rady: **44**
- počet členů VR přítomných: **36**

- počet odevzdaných hlasů: **35** kladných
 3 neplatných
 1 záporných

USNESENÍ: Vědecká rada FIS schvaluje návrh na jmenování **PhDr. Kláry Kalíškové, M.A., Ph.D.** docentkou pro obor Statistika.

Děkan Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze předloží podle § 72 odst. 11, zákona č. 111/1998 Sb. rektorovi Vysoké školy ekonomické v Praze návrh na jmenování

PhDr. Kláry KALÍŠKOVÉ, M.A., Ph.D.

d o c e n t k o u
pro obor Statistika

Zapsala: Ing. Marie Gvoždiaková

prof. Ing. Jakub Fischer, Ph.D.
děkan Fakulty informatiky a statistiky
Vysoká škola ekonomická v Praze